

Teoria polityki społecznej

Podsumowanie i powtórzenie

Wykład 16

dr hab. Ryszard Szarfenberg

<http://rszarf.ips.uw.edu.pl/tps/dzienne/>

Rok akademicki 2019-2020

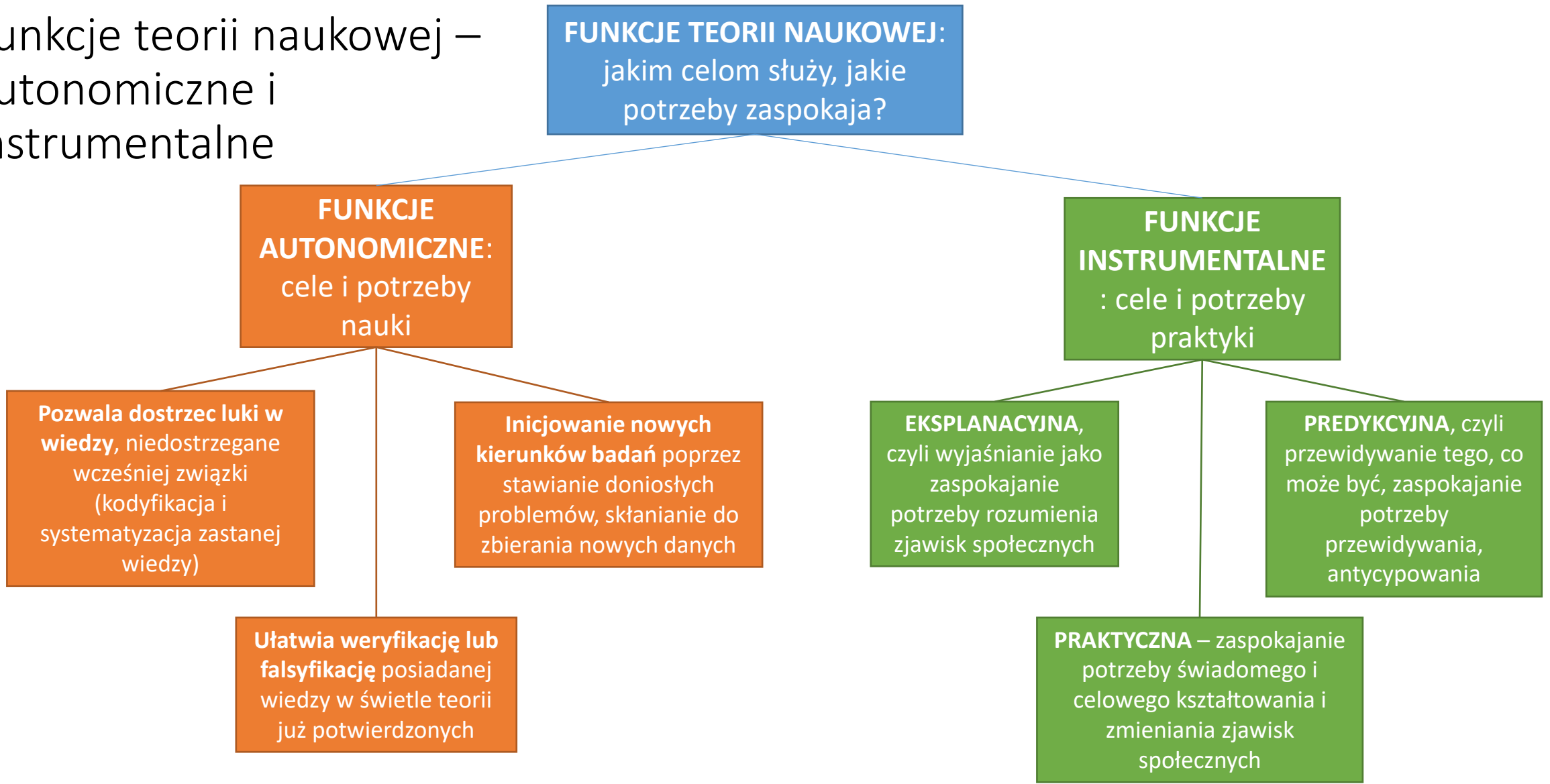
Test pilotażowy na platformie Kampus

- Pilotażowe 7 pytań zbliżonych do tych na egzaminie
- Pytania wielokrotnego wyboru z jedną odpowiedzią prawdziwą
- Test będzie dostępny **10 czerwca od 10:00 do 10:15**
- Link do testu: <https://kampus-student2.ckc.uw.edu.pl/mod/quiz/view.php?id=35965>
- **Właściwy egzamin zostanie udostępniony na tej samej platformie 22 czerwca w godzinach 13:00-13:45**

Powtórzenie kluczowych wątków

Teoria opisowa

Funkcje teorii naukowej – autonomiczne i instrumentalne

TEORIA ZORIENTOWANA POZNAWCZO

TEORIA OPISOWA

Umożliwia opis polityki społecznej (problemów i inżynierii)

- a) Definicje konceptualne umożliwiające rozumienie
- b) Definicje operacyjne polityki społecznej umożliwiające pomiar

TEORIA WYJAŚNIAJĄCA
Umożliwia wyjaśnianie polityki społecznej

- a) Hipotezy dotyczące przyczyn polityki społecznej i mechanizmów przyczynowych
- b) Hipotezy dotyczące skutków polityki społecznej i mechanizmów skutkowych

TEORIA ZORIENTOWANA PRAKTYCZNIE

TEORIA NORMATYWNA

Umożliwia ocenianie polityki społecznej

- a) Teoria normatywności polityki społecznej (orzekania o tym, jaka powinna być)
- b) Teoria oceny polityki społecznej

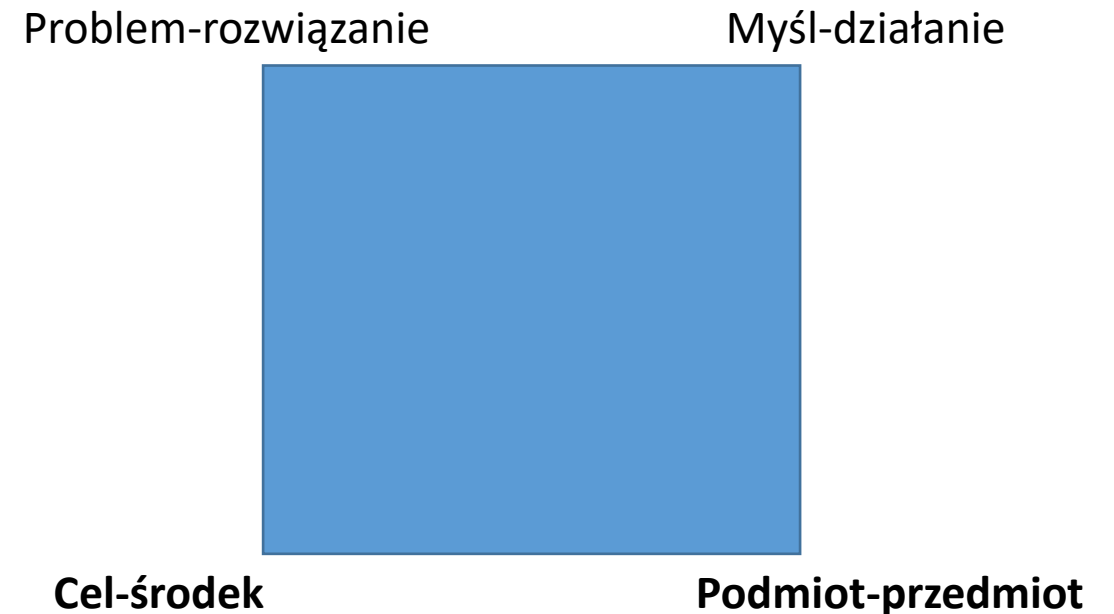
TEORIA PRAKTYCZNA
Umożliwia świadome zmienianie polityki społecznej

- a) Teoria łącząca teorię polityki społecznej z jej praktyką
- b) Teoria translacji teorii opisowej, wyjaśniającej i normatywnej na zalecenia mówiące jak zmieniać politykę społeczną, aby była lepsza

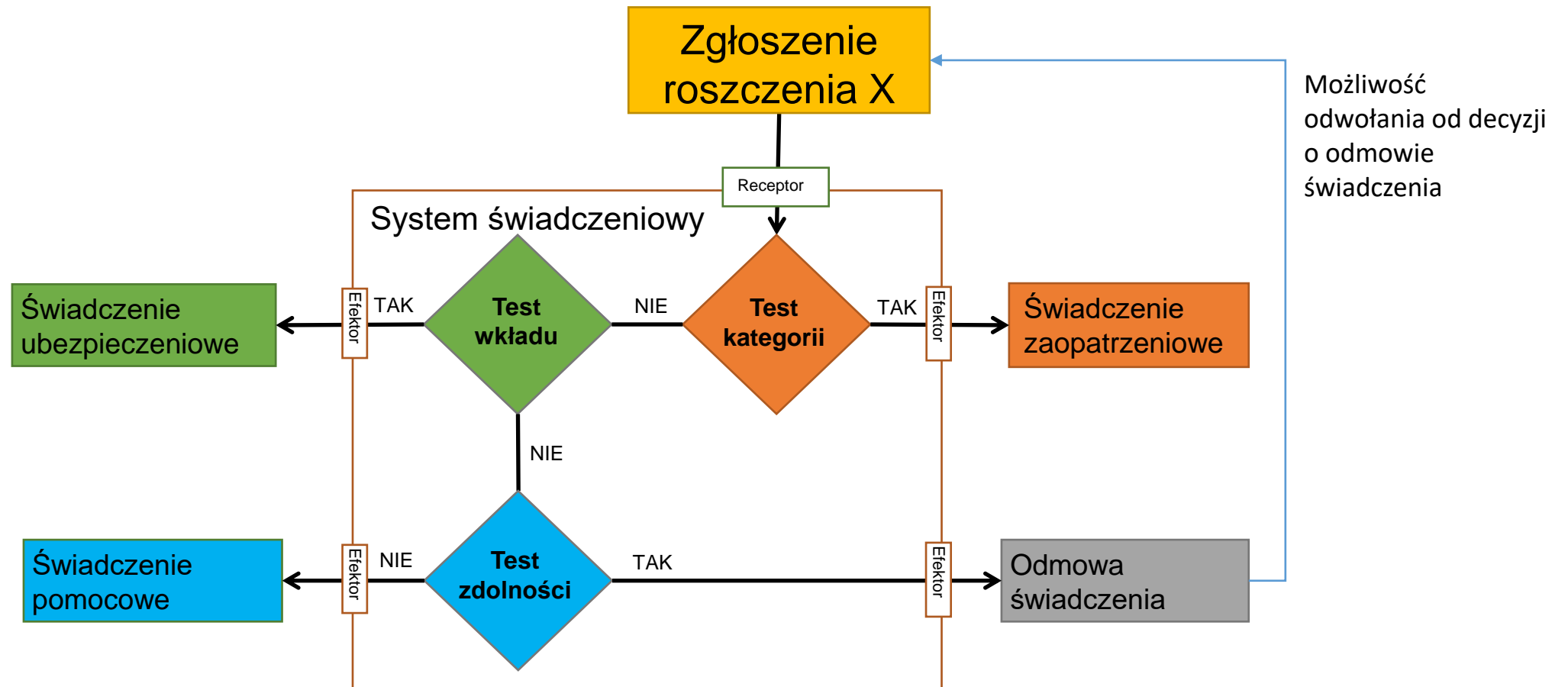

Schematy konceptualizacji opisowej polityki społecznej (jako działania)

- **Schemat myśl-działanie:** myśli polityki społecznej i działanie polityki społecznej – [pierwszy wykład](#)
- **Konceptualizacja opisowa PS jako działania**
  - **Schemat problem-rozwiązanie:** problemy społeczne i ich rozwiązywanie przez politykę społeczną, polityka społeczna jako proces rozwiązywania problemów społecznych (zarys: [pierwszy wykład](#))
  - **Schemat cele-środki działania:** cele polityki społecznej i środki osiągnięcia tych celów
  - **Schemat podmiot-przedmiot działania:** podmioty polityki społecznej, przedmiot oddziaływania polityki społecznej
  - *Schemat czas-przestrzeń: kiedy polityki społecznej, gdzie polityki społecznej*

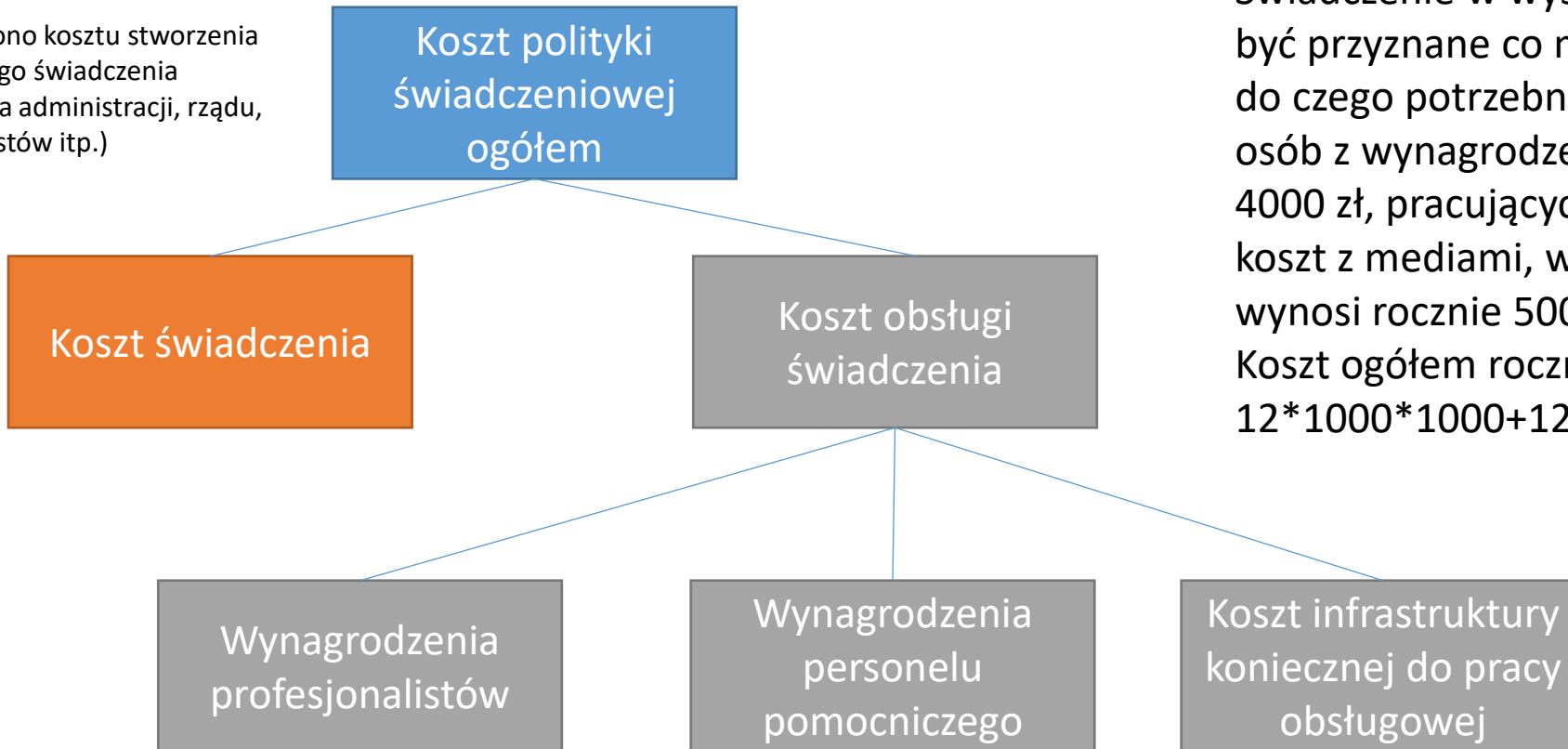

Logika systemu świadczeń społecznych

Mierzenie wysiłku – elementy kosztów PS na przykładzie świadczeń pieniężnych

Nie uwzględniono kosztu stworzenia regulacji dla tego świadczenia (wynagrodzenia administracji, rządu, parlamentarzystów itp.)

Przykład

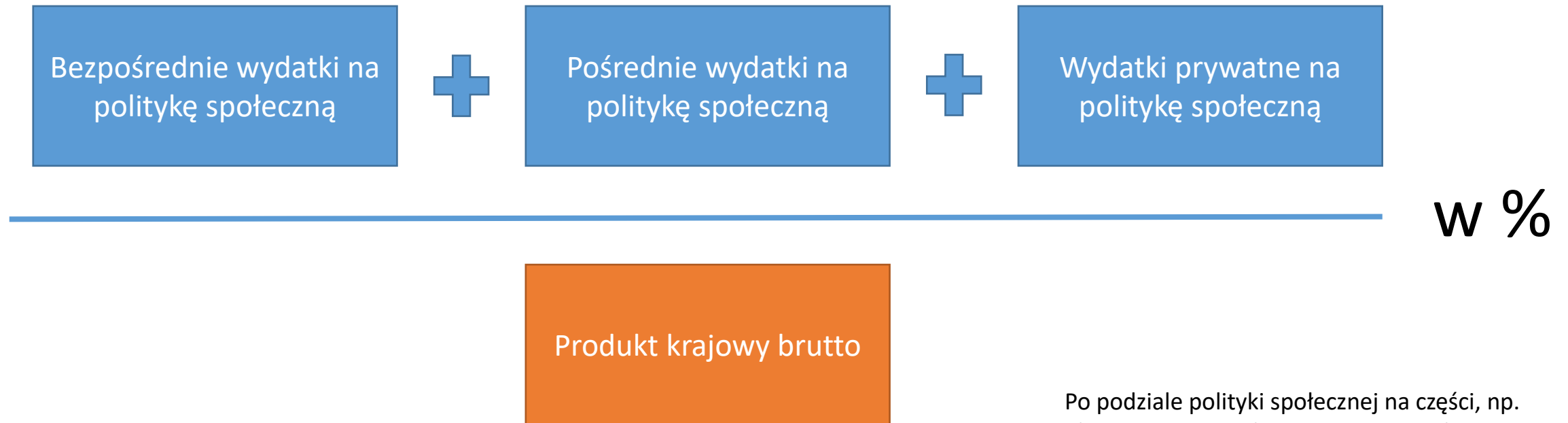
Świadczenie w wysokości 1000 zł ma być przyznane co miesiąc 1000 osobom, do czego potrzebna jest praca pięciu osób z wynagrodzeniami łącznie po 4000 zł, pracujących w biurze, którego koszt z mediami, wyposażeniem itd. wynosi rocznie 5000 zł

Koszt ogółem roczny:

$$12 * 1000 * 1000 + 12 * 5 * 3000 + 5000$$

Miara wysiłku polityki społecznej poprzez wydatki publiczne i prywatne

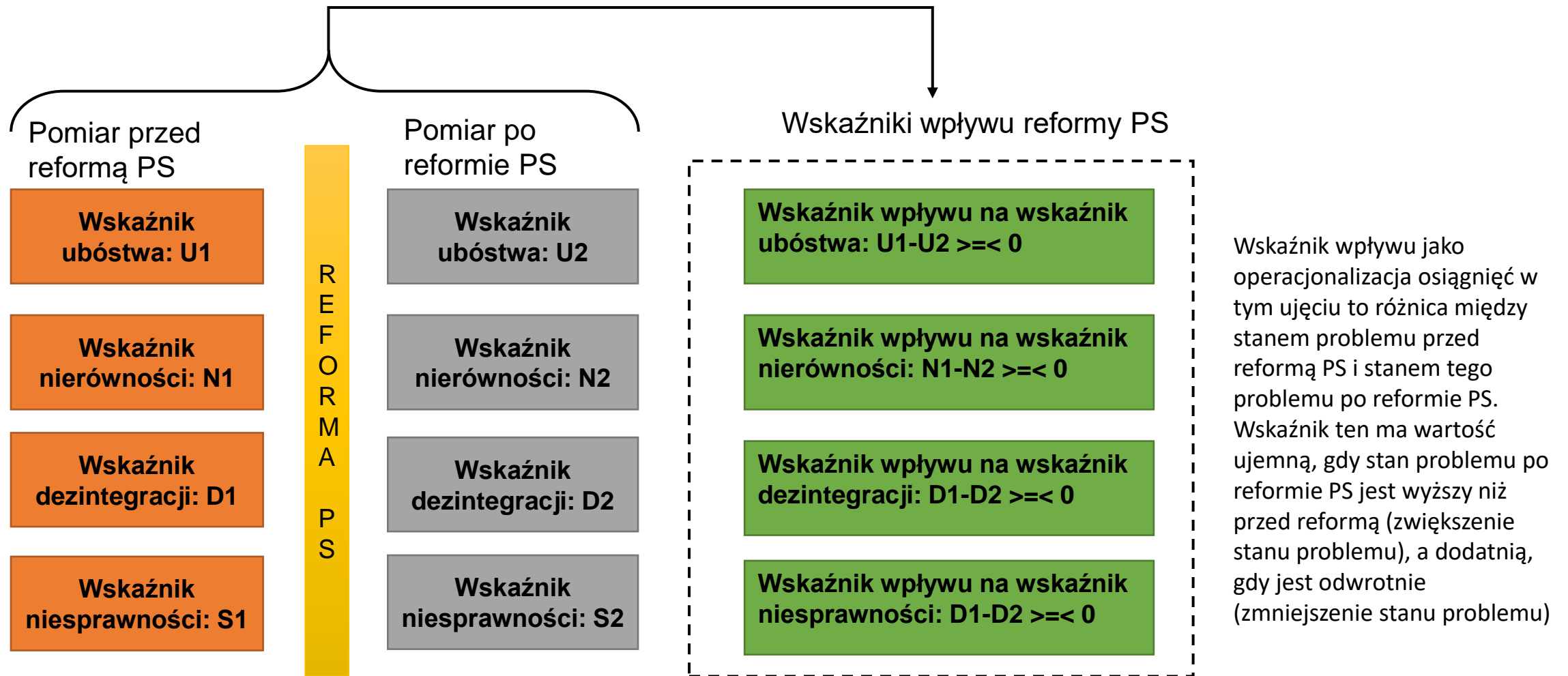
Opis: wydatki publiczne i prywatne oraz bezpośrednio i pośrednio na politykę społeczną podzielone przez cały dochód społeczny i wyrażone w ujęciu procentowym

Po podziale polityki społecznej na części, np. ubezpieczenie społeczne, pomoc społeczna, albo świadczenia pieniężne i usługi, można obliczać dla każdego z nich odrębnie wysiłek, przez co można obserwować **strukturę wysiłku polityki społecznej**

Mierzenie hojności polityki społecznej

- **Hojność można mierzyć**
  - Skalą wysiłku, czyli im większy udział wydatków na politykę społeczną, tym bardziej jest ona hojna
  - Skalą hojności poszczególnych świadczeń (jednostkowe wskaźniki hojności i ich indeksy)
- **Jednostkowe wskaźniki hojności świadczeń**
  - **Stopa zastąpienia:** stosunek świadczenia do wcześniejszej płacy, np. emerytura na poziomie 24% płacy jest mało hojna, a na poziomie 80% jest już bardzo hojna
  - **Zakres podmiotowy:** odsetek osób z uprawnionej kategorii otrzymujących świadczenie, np. zasiłek dla bezrobotnych, do którego prawo ma 30% bezrobotnych, a taki do którego prawo ma 100%
  - **Okres wypłacania:** ile miesięcy wypłacane jest świadczenie, np. zasiłek dla bezrobotnych wypłacany 6 miesięcy, a taki, który wypłacany jest 2 lata
- **Jakie świadczenia mogą być włączone do indeksu hojności świadczeniowej polityki społecznej**
  - Emerytury
  - Zasiłki chorobowe
  - Zasiłki dla bezrobotnych
  - *Inne*

Operacjonalizacja osiągnięć polityki społecznej

Każde z pojęć (ubóstwo, nierówności, dezintegracja, niesprawność) ma swoją dyskusję konceptualną i operacjonalizacyjną

Jest to schemat pretest i posttest znany już z [ewaluacji](#). Cała dyskusja tam zawarta odnosi się też do polityki społecznej i jej reform. Tam była mowa o jednym projekcie społecznym, tu o całej polityce społecznej

Pomiar polityki społecznej poprzez stosunek wysiłku do osiągnięć

- Podejście operacjonalizacyjne znane w ewaluacji jako koszty do skuteczności zastosowane do polityki społecznej. Hipotetyczny przykład

Polityka społeczna	Wysiłek (wydatki na PS w PKB)	Osiągnięcia (skuteczność w redukcji problemu)	Wskaźnik efektywności (osiągi do wysiłku)
PS A	30%	50%	1,7%
PS B	24%	40%	1,7%
PS C	50%	70%	1,4%

- Porównanie polityki społecznej w trzech krajach pod względem miary wysiłku, osiągnięć oraz osiągnięć w stosunku do wysiłku.
- Ostatnia kolumna pokazuje, że duży wysiłek nawet przy dużych osiągnięciach może dawać mniejszą efektywność

Nieco kolokwialne określenie tego podejścia w języku angielskim to *bang for the buck*

Teoria wyjaśniająca

Prawa nauki w wyjaśnianiu polityki społecznej – prawo nieuchronnej niesprawiedliwości polityki społecznej

- Prawo Hammonda-Goodina*: **w polityce społecznej prawdopodobieństwo popełnienia niesprawiedliwości wobec jednostki jest odwrotnie proporcjonalne w stosunku do prawdopodobieństwa popełnienia niesprawiedliwości wobec społeczeństwa**
- Pytania, na które odpowiemy
  1. Co to jest niesprawiedliwość wobec społeczeństwa?
  2. Co to jest niesprawiedliwość wobec jednostki?
  3. Na czym polega związek między tymi dwiema niesprawiedliwościami?
  4. Jakie konsekwencje ma ten związek, czyli prawo Hammonda-Goodina, dla wyjaśniania polityki społecznej?

*Nazwa tego prawa pochodzi od dwóch autorów, którzy rozwijali tę koncepcję niezależnie od siebie:

- Kenneth R. Hammond, *Human Judgment and Social Policy: Irreducible Uncertainty, Inevitable Error, Unavoidable Injustice*, 1996.
- Robert E. Goodin, *Erring on the side of kindness in social welfare policy*, „Policy Sciences”, 1985.

Źródło niesprawiedliwych decyzji w polityce społecznej

- Przesłanki

1. **Decyzja o przyznaniu lub nieprzyznaniu świadczenia opiera się na informacji o kandydacie na świadczeniobiorcę**, np. świadczenie dla ubogich wymaga informacji o ubóstwie jednostki
2. **Informacje o kandydacie na świadczeniobiorcę nie są pewne**, organ nie ma pełnej wiedzy o kandydacie, np. informacje o ubóstwie jednostki mogą być prawdziwe, ale też fałszywe z pewnym prawdopodobieństwem

- Wniosek

- **Każda decyzja (przyznać, nie przyznać świadczenia) narażona więc jest na dwa typy błędów (przykład ubóstwa)**
  1. Organ na podstawie dostępnych informacji **uznał, że jednostka nie jest uboga, ale w rzeczywistości była uboga**: błąd odmowy świadczenia ubogiemu
  2. Organ na podstawie dostępnych informacji **uznał, że jednostka jest uboga, ale w rzeczywistości nie była uboga**: błąd przyznania świadczenia nieubogiemu

Wyjaśnianie polityki społecznej z pomocą prawa Hammond-Goodina – niesprawiedliwość wobec jednostki

- **Reakcje społeczne i polityczne na niesprawiedliwość wobec jednostki**

1. Ubodzy bez pomocy domagają się pomocy ze strony władz
2. Organizacje reprezentujące ubogich domagają się reakcji władz i „rozszerzenia systemu” (mniej sprawdzać, aby pomóc wszystkim potrzebującym)
3. Media nagłaśniają przypadki ubogich, którym odmówiono pomocy
4. Opozycja krytykuje władze za to, że sytuacja jest tragiczna, a one nic nie robią

- **Sytuacja władz**

1. Odczuwają presję na zmniejszenie restrykcyjności kryteriów decyzyjnych, aby objąć pomocą więcej ubogich potrzebujących pomocy
2. Decyzję może utrudniać im to, że w gorszej sytuacji gospodarki jest mniej środków na wydatki publiczne, w tym na pomoc (można jednak przerzucić winę na stan finansów publicznych i Unię Europejską, która wymaga ograniczania deficytu)
3. Brak decyzji będzie zwiększał krytykę ze strony opozycji i zmniejszał szansę na reelekcję

Wpływ kryzysu gospodarczego na politykę społeczną i polityki społecznej na kryzys

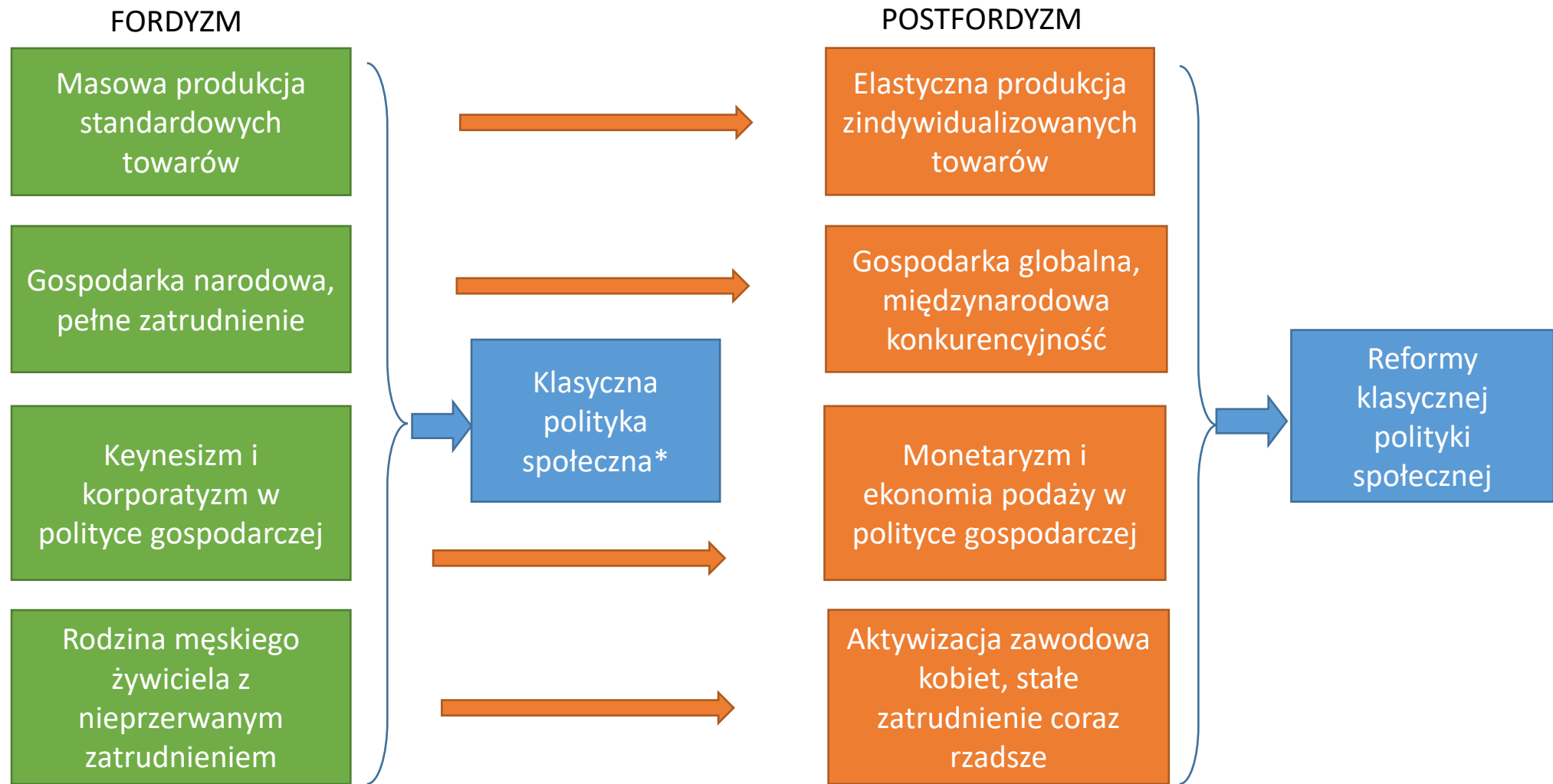
WPŁYW KRYZYSU GOSPODARCZEGO NA POLITYKĘ SPOŁECZNĄ

- 1. Kryzys gospodarczy wpływa dodatnio na politykę społeczną**
Mechanizm: rosną potrzeby (więcej bezrobotnych i ubogich), wzrasta poparcie dla polityki społecznej (patrz wykład o prawie Hammonda-Goodina)
- 2. Kryzys gospodarczy wpływa ujemnie na politykę społeczną**
Mechanizm: spadają dochody obywateli, spada poparcie dla wzrostu obciążeń na politykę społeczną, rosną deficyt i dług publiczny zwiększają nacisk na cięcia, aby zmniejszyć deficyt i dług publiczny

WPŁYW POLITYKI SPOŁECZNEJ NA KRYZYS GOSPODARCZY

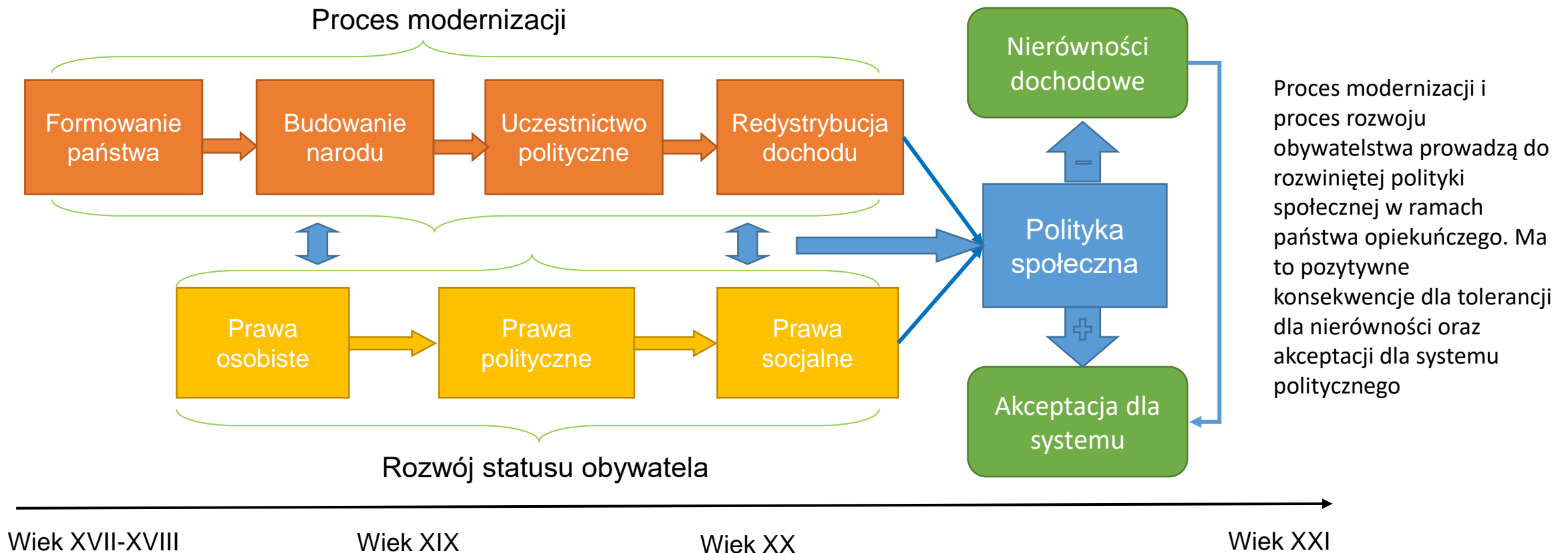
- 3. Polityka społeczna wpływa dodatnio na kryzys gospodarczy**
Mechanizm: sztywne regulacje i wydatki zwiększają deficyt, pogłębiają i wydłużają kryzys
- 4. Polityka społeczna wpływa ujemnie na kryzys gospodarczy**
Mechanizm: podtrzymywanie popytu przez świadczenia społeczne, dodatkowe impulsy popytowe przyspieszają wychodzenie z kryzysu (automatyczne i dyskrecjonalne stabilizatory gospodarki)

Transformacja od fordyzmu do postfordyzmu jako wyjaśnienie ekonomiczne polityki społecznej i jej reform

*Klasyczna polityka społeczna to regulacje rynku pracy, ubezpieczenie społeczne i ujednolicone usługi społeczne dostarczane przez sektor publiczny dostosowane do modelu rodziny z kobietą w domu

Modernizacja i obywatelstwo – połączenie teorii Steina Rokkana i Thomasa H. Marshalla

Teoria redystrybucji i nierówności w nowych demokracjach

Teoria ta wyjaśnia, dlaczego w nowych demokracjach (np. w Polsce po 1989 r.) poparcie dla redystrybucji w społeczeństwie, wynikające z tego, że większość ma w tym interes ekonomiczny, nie powoduje zwiększenia redystrybucji poprzez system polityczny

Faza procesu politycznego	Główna zmienna polityczna
1. Formowanie się indywidualnych preferencji politycznych	Preferencje wielowymiarowe – poziom wysoki
2. Agregowanie indywidualnych preferencji i ich reprezentacja	Kondycja sceny (ryнку) politycznej – poziom niski
3. Wdrażanie w życie i realizacja polityki społecznej	Zdolność państwa do skutecznego działania – poziom niski

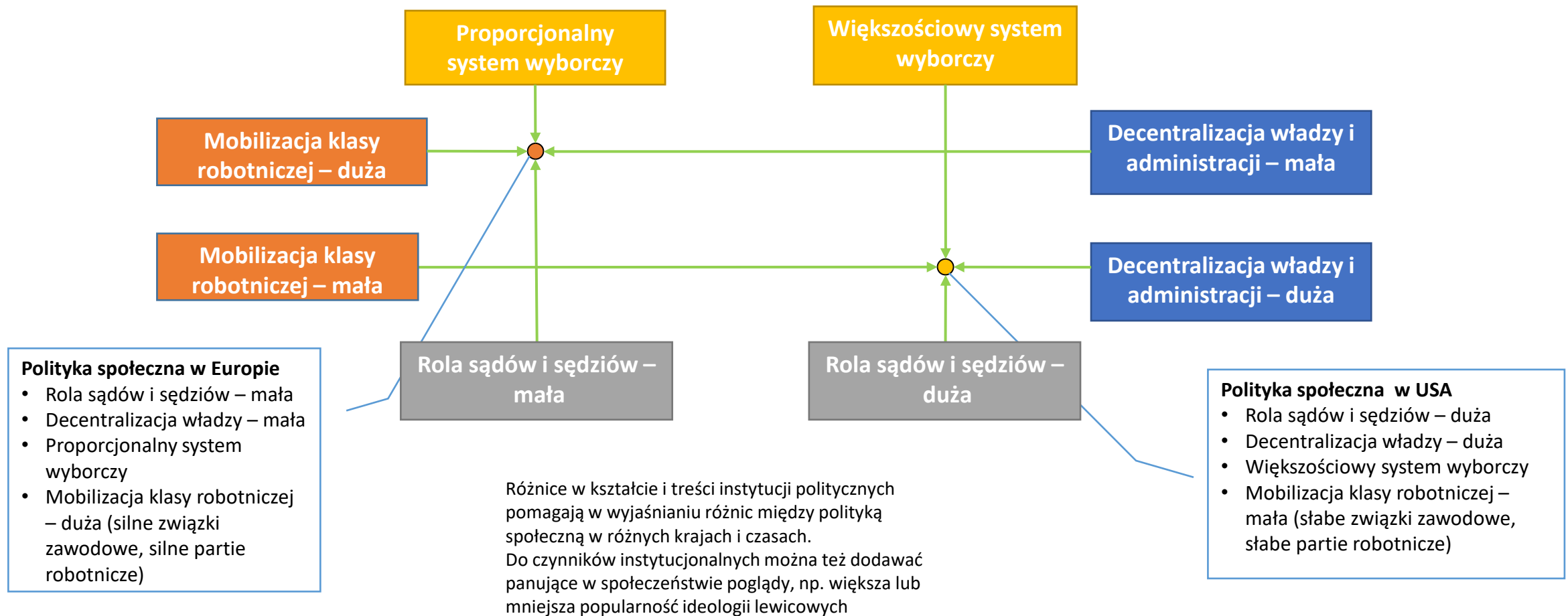
- **Preferencje wielowymiarowe** mają tym wyższy poziom, im bardziej dla wyborców liczą się inne wartości poza ich własnym interesem ekonomicznym
- **Kondycja rynku politycznego** jest tym niższa, im mniej wyborcy wiedzą o preferencjach polityków i im mniej im ufają (prowadzi to do klientelizmu – wymiana korzyści materialnych za głosy)
- **Zdolność państwa do działania** jest tym niższa, im większa siła grup interesów i ich możliwości unikania podatków i innych obowiązków

**Znikoma redystrybucja
i niewielkie
ograniczanie
nierówności**

W nowych demokracjach, które wyszły z niedemokratycznych systemów socjalistycznych dodatkowym czynnikiem było zniechęcenie do ideologii socjalistycznej i upowszechnianie się idei, że każdy ma szansę na wzbogacenie, a więc głosowanie za wyższymi podatkami może być też szkodliwe dla każdego

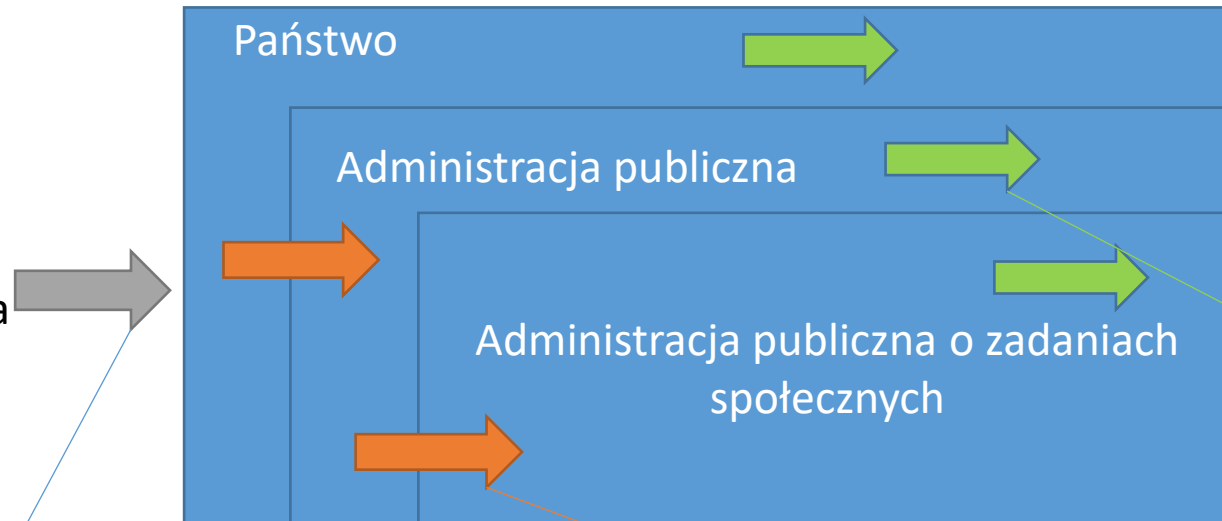
[Na podstawie: Takeshi Kawanaka, Yasushi Hazama *Political Determinants of Income Inequality in Emerging Democracies*, 2016](#)

Instytucjonalne wyjaśnienie różnic między polityką społeczną w USA i w Europie

Zagnieżdżenie polityki społecznej w państwie i administracji i jego konsekwencje dla jej teorii wyjaśniających

Czynniki zewnętrzne wobec państwa, np. ekonomiczne, społeczne, kulturowe wpływające na państwo, administrację publiczną ogółem i na tę o zadaniach społecznych

Wyjaśniamy zmiany państwa, administracji publicznej, administracji publicznej o zadaniach społecznych **wpływem czynników zewnętrznych**

- Wyjaśniamy zmiany administracji publicznej wpływem zmian państwa
- **Wyjaśniamy zmiany administracji publicznej o zadaniach społecznych wpływem zmian administracji publicznej**

- Wyjaśniamy zmiany państwa zmianami państwa w przeszłości
- Wyjaśniamy zmiany administracji publicznej jej zmianami w przeszłości
- Wyjaśniamy zmiany administracji publicznej o zadaniach społecznych jej zmianami z przeszłości

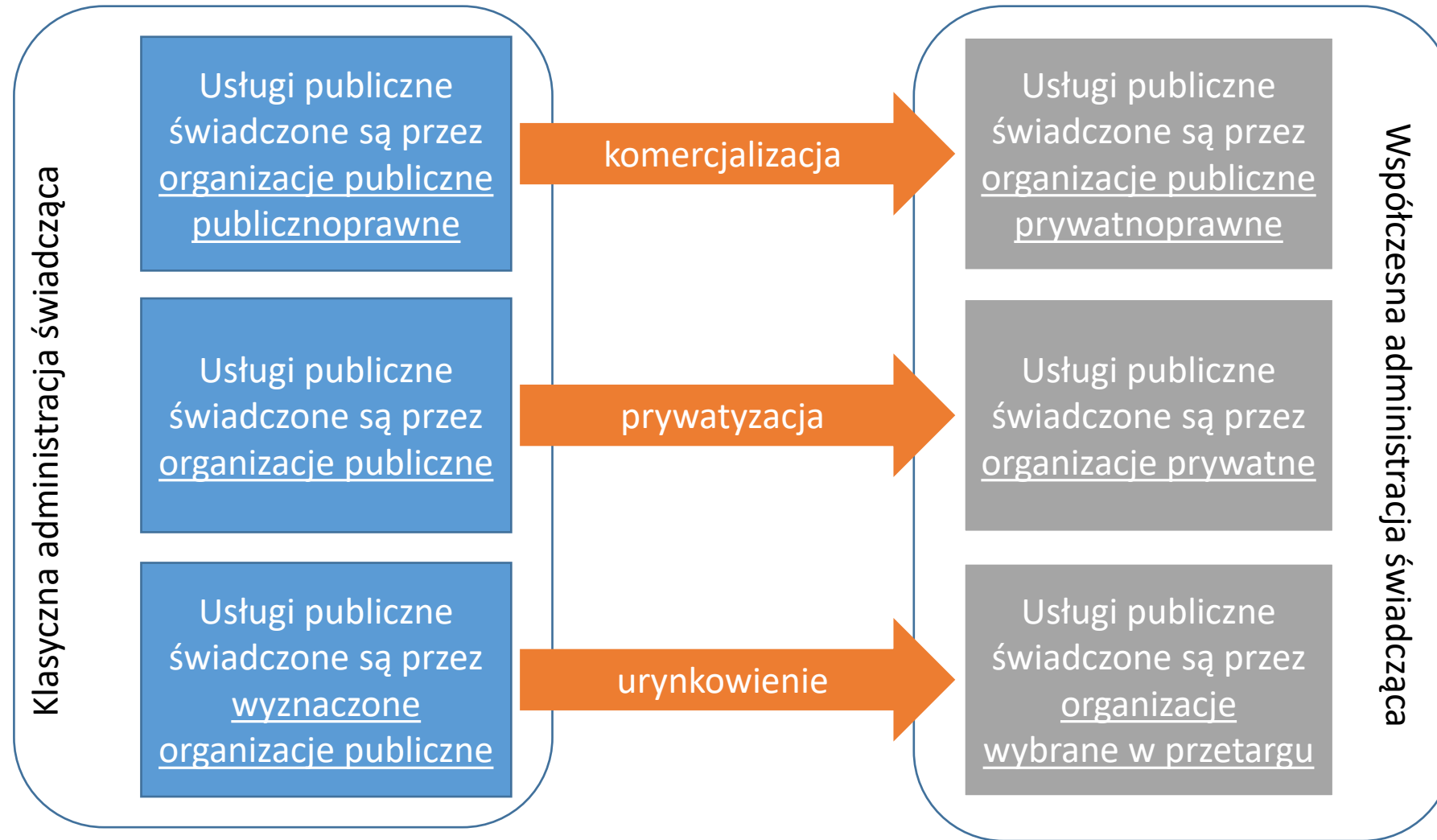
Od dwóch modeli administracji publicznej do czterech

Model	Główne przesłanie	Najbardziej powszechne mechanizmy koordynacji
Nowe zarządzanie publiczne (NPZ)	Uczynić państwo bardziej wydajnym i wrażliwym na konsumentów poprzez metody zbliżone do tych stosowanych w firmach prywatnych	Mechanizmy typu rynkowego , wskaźniki sprawności, konkretne cele, konkurencyjne umowy, quasi-rynki
Państwo Neo-Weberowskie	Modernizacja tradycyjnego aparatu państwa, aby był bardziej profesjonalny, wydajny, wrażliwy na potrzeby obywateli. Państwo ma swoje odrębne reguły, metody i kulturę	Władza wykonywana przez zdyscyplinowaną organizację hierarchiczną złożoną z bezstronnych urzędników
Sieci	Uczynić państwo lepiej poinformowanym, bardziej elastycznym i mniej wykluczającym poprzez działanie samo-organizujących się sieci, a nie poprzez hierarchię i/lub mechanizmy rynkowe	Sieci niezależnych interesariuszy (<i>stakeholders</i>)
Współzrządzenie (co-governance)	Uczynić państwo skutecznym i akceptowalnym poprzez włączenie szerokiego zakresu podmiotów społecznych w tworzenie polityki i jej realizację . Pewne wersje tego modelu opierają się na podejściu sieciowym, większość preferuje poziome struktury	Sieci i partnerstwa pomiędzy interesariuszami

Każdy z modeli wyznacza nieco inny sposób organizacji polityki społecznej, np. NPZ będzie związane z wprowadzeniem konkurencji (przetargi, konkursy dla wykonawców zadań polityki społecznej) czy kryteriami oceny w postaci koszty do skuteczności

C. Pollitt, G. Bouckaert red., *Public Management Reform*, 2011, s. 22

Komercjalizacja, prywatyzacja, urynkowienie administracji publicznej udzielającej usług publicznych, w tym społecznych

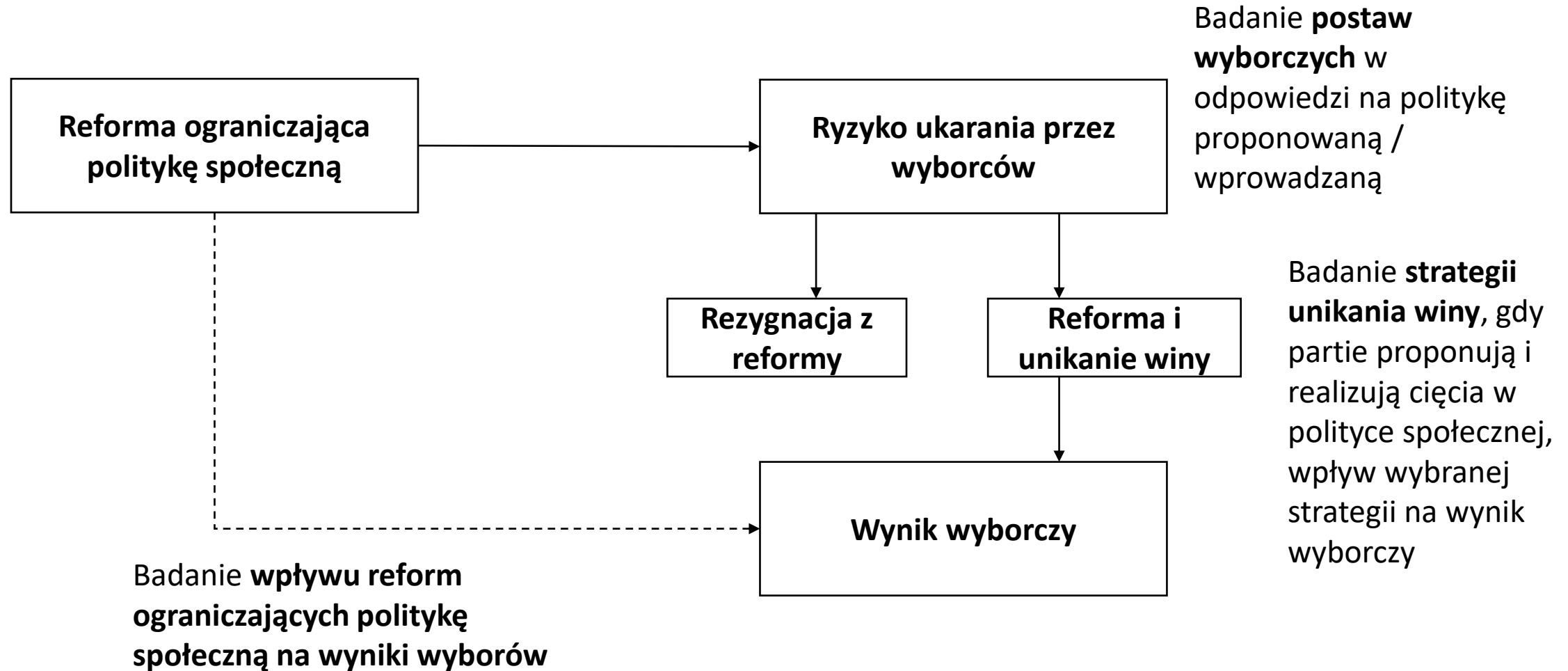
Procesy przedstawione na schemacie dobrze odpowiadają reformom przeprowadzanym również w Polsce podczas transformacji ustrojowej i później. W PRL usługi publiczne były dostarczane głównie przez podmioty państwowe – były one upaństwowione i scentralizowane. Przejście do zdecentralizowanej gospodarki prywatnej spowodowało wyłonienie nowych podmiotów świadczących usługi (samorządowych, prywatnych społecznych i komercyjnych)

Cztery możliwe sytuacje wpływające na wybór reform ograniczających politykę społeczną

		<i>Rząd</i>	
		<i>Postrzega sytuację jako niekorzystną</i>	<i>Postrzega sytuację jako korzystną</i>
<i>W y b o r c y</i>	<i>Postrzegają sytuację jako korzystną</i>	Rząd jest skłonny podjąć ryzykowną reformę, ale jej wdrożenie spotka się z oporem wyborców KONFLIKT	Rząd będzie unikał ryzykownych reform, wyborcy też będą przeciw nim
	<i>Postrzegają sytuację jako niekorzystną</i>	Rząd jest skłonny podjąć ryzykowne reformy, a wyborcy będą je popierać	Rząd unika ryzykownych reform, które popierają wyborcy KONFLIKT

Cięcia (ograniczenia) zdarzały się i zdarzają się jednak w państwowej polityce społecznej, jak to badać i wyjaśniać?

Teoria normatywna

Teoria normatywna u podstaw oceny polityki społecznej

1. **Stwierdzenie normatywne:** polityka społeczna powinna osiągać zamierzone efekty, czyli polityka społeczna nie osiągająca zamierzonych efektów jest złą polityką społeczną
  2. **Stwierdzenie normatywne:** polityka społeczna powinna osiągać zamierzone efekty jak najmniejszym kosztem i przy jak najmniejszych negatywnych skutkach ubocznych, czyli polityka społeczna osiągająca zamierzone efekty za drogo i/lub szkodząca w innych wymiarach jest złą polityką społeczną
- **Przykładowe uzasadnienie dla stwierdzeń normatywnych 1 i 2 (prosta teoria normatywna)**
    - **Poświęcenie obywateli na próżno**
      - Środki publiczne na politykę społeczną uzyskiwane są poprzez podatki nałożone na dochody obywateli
      - Oznacza to, że zaspokojenie ich prywatnych potrzeb jest ograniczone ze względu na cele społeczne
      - Jeżeli cele te nie są osiągnięte, to dochodzi do marnotrawstwa, poświęcenie dobrobytu obywateli jest na próżno
    - **Sprzeniewierzenie się obowiązkom nałożonym na państwo**
      - Obowiązkiem polityki społecznej państwa jest osiągnięcie celów, jakie jej nadało społeczeństwo poprzez swoich przedstawicieli
      - Obywatele słusznie domagają się od państwa, aby wypełniało swoje zobowiązania
      - Nieosiągnięcie celów to sprzeniewierzenie się, zaniedbanie obowiązków państwa, państwo zawodzi obywateli

Wartości społeczne jako podstawa uzasadnień stwierdzeń normatywnych o polityce społecznej

1. *Na czym opierają się stwierdzenia o tym, jaka powinna być polityka społeczna?*

- Przesłanki
  - Normatywna: **państwo i jego aparat powinny służyć dobru społecznemu (wspólnemu)**
  - Definitywna: **polityka społeczna jest częścią państwa i jego aparatu**
- **Wniosek 1** (odpowiedź na pytanie, jaka powinna być polityka społeczna na podstawie przesłanek)
  - **Polityka społeczna powinna służyć dobru społecznemu**

2. *Co to jest dobro społeczne?*

- Definicje (odpowiedź)
  - **Dobro społeczne składa się z wartości społecznych**
  - **Wartości społeczne** są to stany i/lub procesy zasadnie cenione przez społeczeństwo (tzn. nie zawsze to, co ceni większość obywateli jest zasadnie cenione), np. demokracja jako stan i demokratyzacja jako proces zwiększania demokratyczności
- **Wniosek 2**
  - **Polityka społeczna (część państwa i jego administracji) powinna służyć dobru społecznemu, które składa się z wartości społecznych, czyli stanów i/lub procesów zasadnie cenionych przez społeczeństwo**

Trzy powinności polityki społecznej wobec wartości społecznych

1. Polityka społeczna powinna chronić daną wartość społeczną przed jej naruszeniami ze strony podmiotów prywatnych

2. Polityka społeczna nie powinna naruszać danej wartości społecznej poprzez swoje działania, o ile nie wymaga tego powinność pierwsza

3. Polityka społeczna powinna działać na rzecz danej wartości społecznej również poprzez inne działania, niż powstrzymanie innych i siebie od jej naruszenia

Podejście to zostało zainspirowane **teorią normatywną obowiązków państwa** wyprowadzoną z koncepcji praw człowieka

1. Prawa człowieka uzasadniane są na podstawie wartości społecznej jaką jest **godność człowieka**
2. Z godności można wyprowadzić inne wartości społeczne, np. **wolność**
3. Z praw człowieka wynikają trzy **obowiązki po stronie państwa** (w tym polityki społecznej):
  - 1) **ochrony,**
  - 2) **poszanowania,**
  - 3) **realizacji.**

Stwierdzenia normatywne dotyczące polityki społecznej wyprowadzone z trzech koncepcji wolności

Wolność jako **swoboda działania**:
jak najmniej ograniczeń dla
działania jednostki w
społeczeństwie

1. Polityka społeczna powinna chronić swobodę działania
2. Polityka społeczna nie powinna naruszać swobody działania
3. Polityka społeczna powinna realizować swobodę działania

Libertariańska teoria normatywna
polityki społecznej

Wolność jako **niedominacja**: jak
najmniej wyzysku, przymusu i
panowania jednych ludzi nad
innymi w społeczeństwie

1. Polityka społeczna powinna chronić przed dominacją (wyzyskiem, przymusem, panowaniem)
2. Polityka społeczna nie powinna dominować nad obywatelem
3. Polityka społeczna powinna realizować zasadę **niedominacji**

Neorepublikańska teoria normatywna
polityki społecznej

Wolność jako **możliwość**
prowadzenia życia takiego, jakie
zasadnie się ceni: jak najwięcej
możliwości wyboru sposobu
życia

1. Polityka społeczna powinna chronić możliwości wyboru sposobu życia
2. Polityka społeczna nie powinna ograniczać tych możliwości
3. Polityka społeczna powinna zwiększać te możliwości

Liberalna teoria normatywna polityki
społecznej

Stwierdzenia normatywne dotyczące polityki społecznej wyprowadzone z trzech koncepcji równości

Egalitarystyczna teoria normatywna polityki społecznej

Równość jako **RÓWNOŚĆ MIAR**:
takie samo traktowanie tych samych przypadków, różne traktowanie różnych

- Polityka społeczna powinna chronić równość miar (**polityka antydyskryminacyjna**)
- Polityka społeczna nie powinna naruszać równości miar (sama nie dyskryminuje)
- Polityka społeczna powinna realizować równość miar

Równość jako **RÓWNOŚĆ SZANS**:
zapewnianie wszystkim równych szans na osiągnięcie ważnych rzeczy w życiu

- Polityka społeczna powinna chronić przed naruszeniem równości szans
- Polityka społeczna nie powinna naruszać równości szans
- Polityka społeczna powinna realizować równość szans

Równość jako **RÓWNOŚĆ SYTUACJI**:
zapewnienie wszystkim takiego samego minimum edukacyjno-dochodowego

- Polityka społeczna powinna chronić przed naruszeniem równości sytuacji
- Polityka społeczna nie powinna naruszać równości sytuacji
- Polityka społeczna powinna zwiększać równość sytuacji

Komentarz. Realizacja równości szans może być związana z zapewnianiem równości sytuacji, np. zapewnienie wszystkim dzieciom zbliżonych szans na sukces w życiu dorosłym wymaga pewnego wyrównania sytuacji materialnej rodzin poprzez wspieranie tych uboższych

Integracja społeczna jako więzi wzajemności i troski o słabszych w teorii normatywnej polityki społecznej

Solidarnościowa polityka społeczna

SOLIDARNOŚĆ POZIOMA

Więzi wzajemności, pomoc wzajemna, samopomoc znajdujących się w podobnej sytuacji

- **Polityka społeczna powinna chronić więzi wzajemności**, np. zapobiegać, zmniejszać postawy i zachowania odrzucające samopomoc i wzajemność
- **Polityka społeczna nie powinna naruszać więzi wzajemności własnymi działaniami**, np. zapobiegać, zmniejszać skutki negatywne własnych działań dla wzajemności
- **Polityka społeczna powinna realizować więzi wzajemności**, np. wspierając wzajemność istniejącą, organizując nowe więzi tego typu

SOLIDARNOŚĆ PIONOWA

Więzi troski o słabszych, pomoc słabszym, pomoc znajdujących się w lepszej sytuacji dla tych w sytuacji gorszej

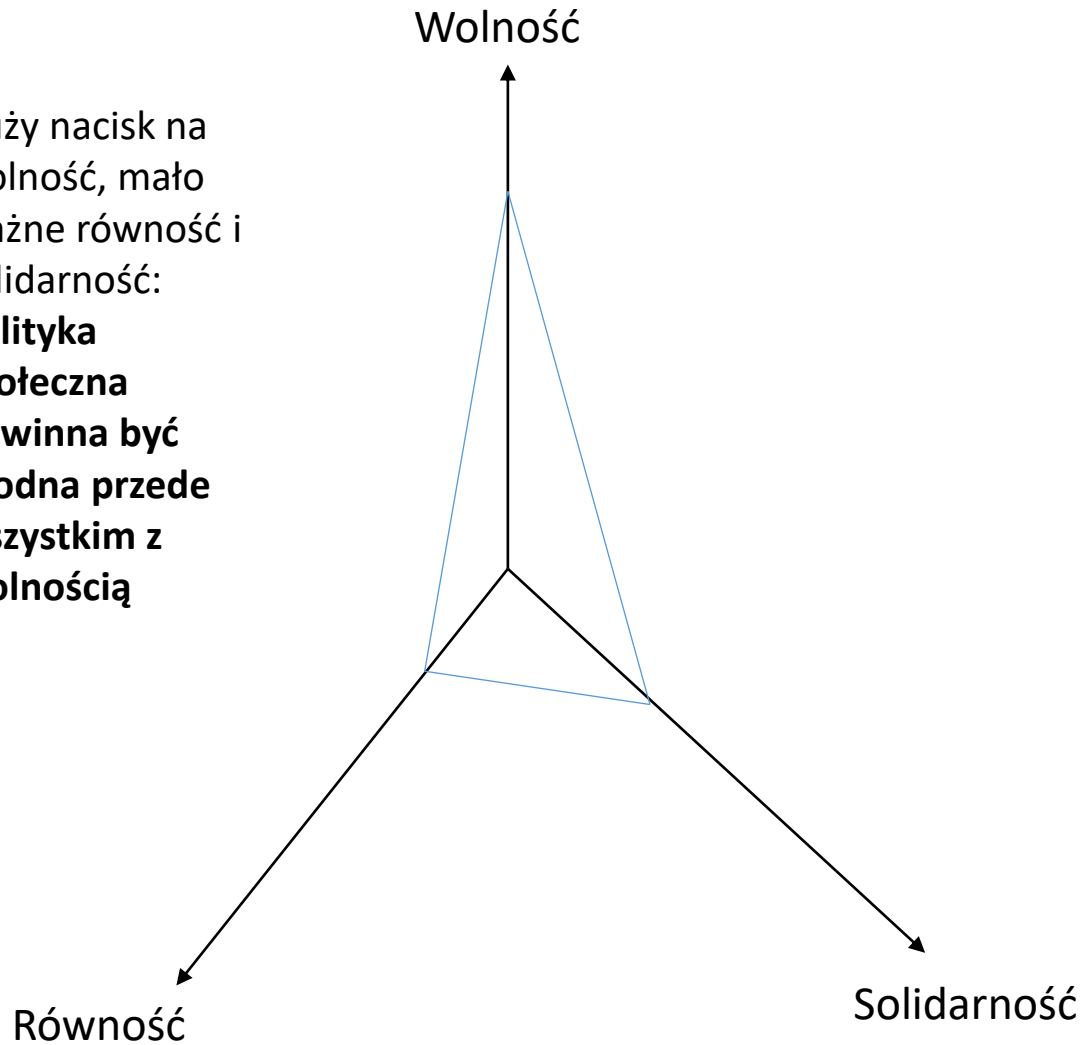

- **Polityka społeczna powinna chronić więzi troski**, np. zapobiegać, zmniejszać postawy i zachowania odrzucające troskę o słabszych
- **Polityka społeczna nie powinna naruszać więzi troski własnymi działaniami**, np. zapobiegać, zmniejszać skutki negatywne własnych działań dla troski o słabszych
- **Polityka społeczna powinna realizować troskę o słabszych**, np. wspierając troskę o słabszych istniejącą, organizując nowe więzi tego typu

Przykładowe twierdzenia normatywne o polityce społecznej w przestrzeni trzech wartości

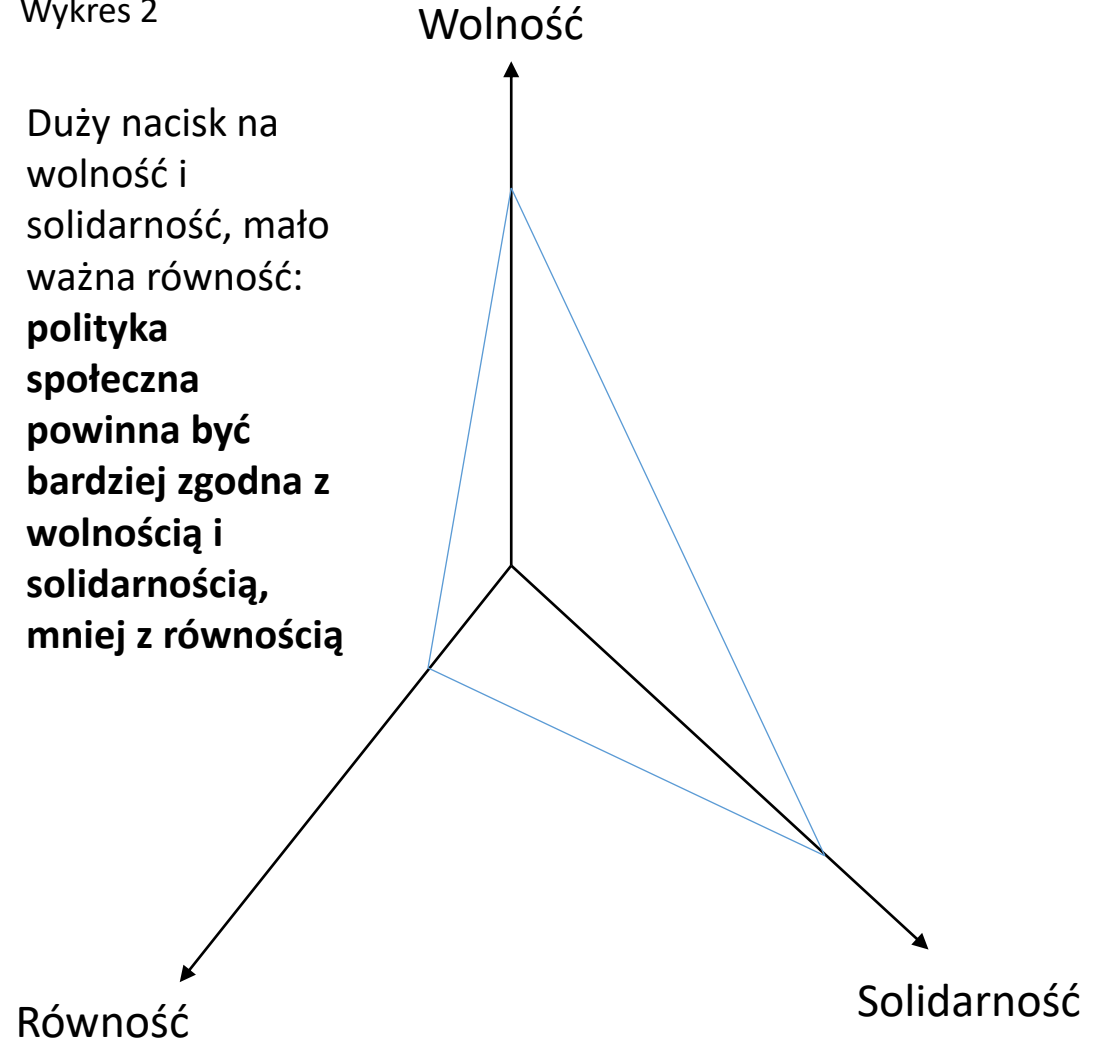
Wykres 1

Duży nacisk na wolność, mało ważne równość i solidarność:
polityka społeczna powinna być zgodna przede wszystkim z wolnością

Wykres 2

Duży nacisk na wolność i solidarność, mało ważna równość:
polityka społeczna powinna być bardziej zgodna z wolnością i solidarnością, mniej z równością

Krytyka polityki społecznej ze względu na jednostronność aksjologiczną i normatywne odpowiedzi na tę krytykę

Priorytet wyłącznie dla jednej wartości i problemy z tym związane

1. DLA WOLNOŚCI – problem polaryzacji i konfliktu: **za mało solidarności, za duże nierówności**
2. DLA SOLIDARNOŚCI – problem wymuszonej integracji i dominacji: **za mało wolności, za duże nierówności**
3. DLA RÓWNOŚCI – problem ujednolicającego przymusu: **za mało wolności, za mało solidarności**

Łączenie wartości ze sobą jako odpowiedź na problem jednostronności aksjologicznej

1. **SOLIDARNOŚĆ Z WOLNOŚCIĄ** – model, który powinna realizować polityka społeczna to **demokracja pluralistyczna**, np. tolerancyjny multikulturalizm
2. **SOLIDARNOŚĆ Z RÓWNOŚCIĄ** – model, który powinna realizować polityka społeczna to: **demokracja partycypacyjna**, np. udział obywateli w instytucjach, upodmiotowienie w różnych obszarach
3. **WOLNOŚĆ Z RÓWNOŚCIĄ** – model, który powinna realizować polityka społeczna to: **demokracja inkluzywna**, np. wolnościowe państwo opiekuńcze
4. **TRZY WARTOŚCI RAZEM**: model, który powinna realizować polityka społeczna to: **zintegrowane razem tolerancyjny multikulturalizm + podejścia upodmiotawiające + wolnościowe państwo opiekuńcze**

Teoria praktyczna

Od teorii normatywnej do teorii praktycznej

1. Teoria normatywna polityki społecznej w części dotyczącej jej wpływu na praktykę: **dowody naukowe dotyczące praktyki polityki społecznej powinny mieć wpływ na praktykę polityki społecznej, gdyż to zapewni, że będzie ona lepsza w ochronie, poszanowaniu i realizacji wartości społecznych**
2. Teoria praktyki polityki społecznej mówi, że **praktyka polityki społecznej przejawia się na wielu poziomach życia** (praca z systemem, z sieciami organizacyjnymi, z organizacjami, z obywatelami)
3. **Badanie wielopoziomowej praktyki polityki społecznej polega na jej opisywaniu i wyjaśnianiu**, czego wynikiem są dowody naukowe wskazujące jej przyczyny i skutki
4. **Ewaluowanie wielopoziomowej praktyki polityki społecznej polega na jej systematycznym ocenianiu**, czego wynikiem są oceny ewaluacyjne
5. **Mając dowody naukowe i oceny ewaluacyjne dotyczące wielopoziomowej praktyki polityki społecznej można wyprowadzać z nich rekomendacje dotyczące zmiany**, kierując się teorią normatywną, która nakazuje zmieniać praktykę polityki społecznej, jeżeli może to zwiększyć dobro społeczne
6. Po uzyskaniu rekomendacji z dowodów naukowych i ocen ewaluacyjnych pozostaje **zaplanowanie i przeprowadzenie ich wdrożenia do praktyki polityki społecznej (co umożliwia teoria planowania i przeprowadzania zmian w praktyce polityki społecznej)**

Teoria wpływu na politykę społeczną na poziomie makro w szerszym kontekście aktorów polityki oraz różnych kanałów wpływu

Komentarz. Polityka społeczna przynosi korzyści i generuje koszty. Różne grupy interesów starają się o to, aby tak ją zmienić, aby mieć więcej korzyści i/lub mniej kosztów. Pytanie o rolę dowodów naukowych i teorii normatywnej polityki społecznej w stosunku do gry interesów różnych grup oraz zadań polityki i administracji publicznej (państwa)

